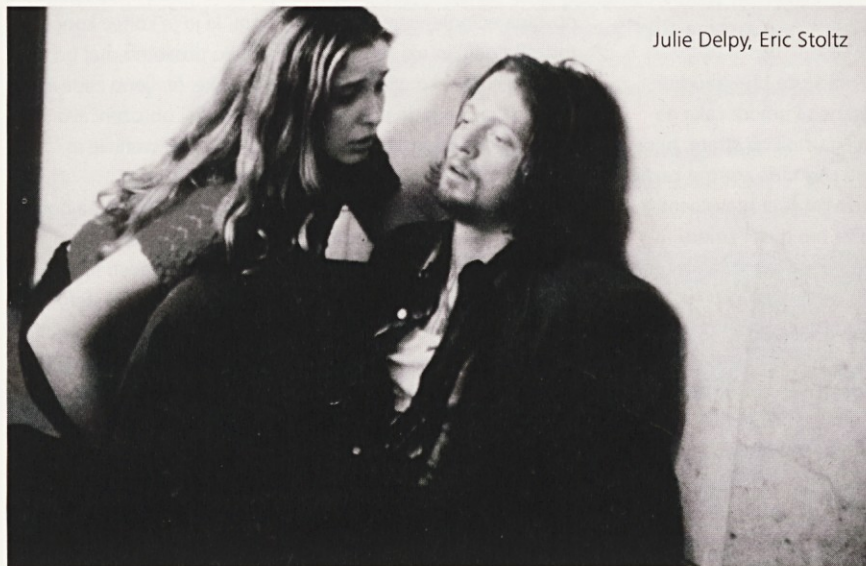

za moralnega, ali celo katoliškega ocenjevalca sveta, nikoli ne servira ali celo vsiljuje dokončne etične sodbe. Skrivnost tega paradoksa leži v – spet značilno za Scorseseja – načinu, kako kaj izvemo. Glavna pripovedovalca sta prvoosebna, torej Ace in Nicky, od katerih izvemo suhoparne podatke o mehanizmu v zakulisju, nema pa je Ginger, njuna moralna protiutež, ki bi z žensko senzibilnostjo, z drugačnim pogledom na svet, morda podala še dodatno dimenzijo zgodbe. Toda Ginger ni usojeno govoriti drugače kot z lepim telesom, s katerim se bo povzpela na vrh kot Acova igračka, potem pa strmoglavila kot zapita, zafrustrirana in prazna človeška lupina. Ace in Nicky govorita – zase in za svoj svet – pa vendar nista niti korak bliže tisti človečnosti, ki si jo Ginger – brez instrumenta govornice – ves čas brezupno želi. Vsi trije so žrtve iste religije, slepe vere v denar v vlogi instrumenta sreče. Izguba iluzij je zato toliko bolj dramatična, in Ace Rothstein, ta igralniški Mefisto, v zadnjih sekvencah filma ni brez pomena oblečen v – rdeče, kar je seveda barva pekla.

Toda kljub temu je tudi Ace samo delček skupne verige v orjaškem mehanizmu, ki ga v igralnici nadzorujejo elektronske kamere. Ta elektronska očesa lahko razumemo kot kamero ali pa pogled gledalca. Eden od obeh, Nicky, nam na začetku filma v *offu* pove, da "nihče ne ve vseh podrobnosti", toda še pred koncem se nam zazdi, da vemo vse. Tudi to, kakšen bo konec. Ko pa se zgodi, kljub predvidljivosti učinkuje. Transparentnost, predvidljivost, berljivost, prepoznavnost, dramatičnost in šokantnost sestavljajo šarmantno govorico filmske poetike Martina Scorseseja. **Casino** brez dvoma predstavlja enega od vrhov njegovega ustvarjanja.

Živa Emeršič - Mali

Julie Delpy, Eric Stoltz

zoe do groba

Killing Zoe

ZDA 1994

režija Roger Avary **scenarij** Roger Avary **fotografija** Tom Richmond **montaža** Kathryn Himoff **igrajo** Eric Stoltz, Jean-Hugues Anglade, Julie Delpy, Tai Thai, Bruce Ramsey, Kario Salem, Gary Kemp, Salvator Xuereb, Cecilia Park

Ko mi je pred dvema leti Tom Di Cillo – eno najbistrejših imen novega off-hollywoodskega filma – povedal, da bodo Tarantini filmi na novo generacijo (ameriških) filmarjev bolj kot blagodejno vplivali negativno, sem mu le težka prikimal. Sedaj se strinjam. Takole je možakar v dokumentarcu **At Sundance** (1995) razložil vpliv Quentin-žarkov na rast mladih marjetic: "Saj ni problem v njegovih filmih, več kot toliko jih ne more posneti; kar me skrbi, je to, da v tem trenutku v svojih sobah ždi kakšnih dvajset tisoč mulcev, ki hočejo napisati – in

sfurati svoj scenarij. Takole nekako jih gre verjetno večina; prvi prizor: tip zasadi drugemu nož v vrat, kri šprica na vse strani.

'Dobro je, stvar stoji, gremo dalje', si pravi mladi scenarist.

Drugi prizor: isti tip sedaj sedi v restavraciji, nož ima še vedno zasajen v vrat in kri še vedno šprica, 'tudi tole štima, prima, gremo naprej'..." Ne boste verjeli, večina teh scenarijev, katerim se je uspelo sfurati, je dejansko videti taka – denimo **The**

Doom Generation Gregga Arakija (1994), človeka, ki je pred tem snemal cmerave "homoseksualne filma Gregga Arakija", kot je dobesedno stalo v najavnih špicah. Sedaj tip misli, da bo z nekaj odžaganimi govorečimi glavami navdušil občinstvo, ki je bolj izvirne štose videvalo že pred deset in več leti v povsem nepretencioznih, tretjerazrednih horrorjih. Ali pa, da se s prvencem **Zoe do groba** nariše nek Roger Avary, bojda Tarantinov kolega, ki se za nameček še hvali, da mu je pisal enovrstičnice in celo sodeloval pri scenarijih. Drži, Roger Avary je res Tarantinov kolega, tudi pri scenarijih je sodeloval in celo nekateri Tarantinu pripisani dialogi so njegova ideja; hvaliti se s tem pa je tako, kot bi si Victor Fleming pripisoval **V vrtincu**, čeprav je bil šele četrti režiser na Selznickovem aktivnem spisku, ali pa Roderick Jaynes, montažer vseh filmov bratov Coen, ki mu po prvi montaži film vedno in brez izjeme premontirajo drugi, Jaynes pa vedno ostaja v špici, ker tako pač velevali sindikalna pravila. Glede na kvaliteto njegovega prvenca se zdi, da je bil tudi Avary v Tarantinovih špicah bolj zaradi sindikalnih reglcev kot zaradi konkretnega avtorskega deleža, česar pa ne moremo – obratno – trditi za Tarantinov producerski *credit* v **Zoe do groba**. Zakaj je Tarantino v njegovi špici? Zato, da bo ati nesposobnemu sinku pridelal nekaj tisoč gledalcev. Stavim, da Quentin pri nastanku filma ni niti s prstom minil; sicer pa, ali ste v katerem koli reklamnem oglasu zasledili, da bi **Zoe do groba** reklamirali kot film Rogerja Avaryja? Ne samo, da običaj pravi "Q.T. predstavlja", maestru nekateri dodeljujejo celo režijo filma. Skratka, Avary je v najboljšem primeru Tarantinov čistilec čevljev, njegov film pa odmrli fetus že tako zlizanega jezika nasilja, ki ga Tarantinov slog niti ni skušal uvajati.

Avary ni le nesposoben, temveč tudi zamuja. Nastavi si uro, partner! Če greš danes snemati roparski thriller oziroma "ponesrečeni rop" (meni še vedno najvznemirljivejši žanr), potem moraš biti prekleto inovativen. Sedemdeseta so daleč in večino stvari smo že videli: kako se ga roparji zafiksajo, kako podrejo prvo cipo, se ga še enkrat zafiksajo, butnejo v banko, zamočijo, pri tem postrelijo pol osebja – kri, jasno, šprica na vse strani (naturalizem pač, treba je razumeti). Že videno. Še ropi v Kaurismäkijevih filmih (**Ariel, I Hired a Contract Killer**) so bolj vznemirljivi. Sorry, Roger. AIDS pa lahko zadrži zase, ne pumpaj s tem patetičnim sranjem občinstva. Tudi porno zvezde, ki jih skriješ pod dodatno ime, Ron Jeremy-Hyatt. Samo ocuzal te je za nekaj dolarjev. Ne dvigne se mu več; nič čudnega, saj je bi aktiven že v začetku sedemdesetih (spet sedemdeseta, še pornografija te šiba), ko je porno statista za svoje filme novačil Norman Jewison. Moj nasvet: drži se sindikata, boš še s kom lahko stopil po oskarja.

Simon Popek